קונם יין פרק שמיני נדרים

רש"י — ר"ן — סג.

הבכירה בג'. במרחשון: **כראש חדש כסליו.** הוי רביעה אחרונה: **נשאול.** להתפלל על הגשמים: **להתענות.** לגזור תענית אם לא ירדו: **ואמר ר' זירא לנודר.** דהנודר (ו) בין עד הגשם בין עד הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה ומשמע בין שאמר עד הגשם בין דאמר עד הגשמים: **ואמרינן עלה כמאן אזלא וכו' כמאן כרבי יוסי.** דמיום י"ז עד יום כ"ג הוו שבעה ימים דאי ר' מאיר לא הוו אלא ה' ימים. אלמא דאפי' רבן (ב) גמליאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אע"פ שעליין לא ירדה סבירא ליה אתה מונה לראשונה ושניה ולא לראשונה בלבד לא שנא דאמר עד הגשם לא שנא דאמר עד הגשמים וקשיא לר' זירא: **אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים.** וגשמים תרתי משמע אבל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה לראשונה קאמר ולא שניה: **מתני' אמר שאיני עושה עד ראש חדש אדר.** סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גמ'** מדקתני מתני' אינו אסור אלא עד אדר הראשון אלמא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דמיא.** הרואה לכתוב בשטר אדר הראשון כותב בהדיא אדר הראשון אבל אם רואה לכתוב אדר השני כותב סתם דברי ר"מ דסתם אדר השני משמע ולא הראשון: **אדר השני כותב.** בהדיא אדר השני דנסתם אדר הראשון הוא: **אפילו תימא.** מתניתין ר"מ ומתני' כגון דלא ידע דמיעברא שתא הילכך כי אמר סתם אדר הראשון משמע ולא השני שלא נתכוין אלא לאדר הסמוך לשבט וכרייתא דקתני אדר השני כותב סתם כגון דידע דמיעברא שתא וכי אמר אדר סתם משמע אדר השני: והתניא דאמר דנעד הנשם כולהו מודו דעד שיגיע זמן קאמר להו רשב"ג אודו לי מיהת דאפי' לר' יוסי דאמר אם לא ירדו לא נדר עד הנשם אמר והגיע זמנה של רביעה שניה לכולי עלמא בעד שיגיע זמן קני אבל הכא במאי עסקינן דאמר עד הגשמים. ומתרלינן דהוא דאמר עד הגשמים כלומר אי אמר עד אחרים פירשו דמעיקרא ר' זירא ה"ק מחלוקת כלומר כי אפליגו במתני' ומיהו לכ"ע עד רביעה שניה מתסר למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא כי אמר עד הגשמים אבל אמר עד הנשם עד זמן גשמים קאמר דהיינו רביעה לראשונה למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא וכי אמר מחלוקת כאילו אמר לא שנו ומקשינן עליה מדרשב"ג דאמר אתה מונה כהן רביעה לראשונה ושניה אלמא אפי' אמר עד הנשם דקס"ד דנהכי עסקינן מיתסר עד רביעה שניה ומפרקינן ההוא דאמר עד הגשמים: **מתני' קונם יין שאני טועם לשנה ונעבורה השנה אסור כה ובעבורה.** כגר כתבתי למעלה [ס: ד"ה אסור] דעיקר רבותיה דתנא דאפי' נודר מתחילת השנה כיון דאמרינן שנה אחת קתסר אין שנה אחת קתסר אלא אע"פ שאותה שנה שנדר בה מעוברת שהרי אם לא נהג באסורו שנה זו אבל באומר שנה אחת סתם אין חדש העיבור בכלל אע"פ שאותה שנה מעוברת בה אם לא נהג באסורו שנה זו משלים לשנה הבאה הפשוטה ואע"פ שאסור לו לעשות כן בתחילה לאיכא בל תאחר כיון שאם איחר משלם לשנה אחרת הרי לא הוקבע נדרו בשנה זו שהיא מעוברת הילכך אפי' קיים אותה שנה זו אין חדש העיבור בכלל. והוסיף עוד הרשב"ם ז"ל דאפי' באומר שנה אחת מיום זה אין חדש העיבור בכלל והביא ראיה מדתנן בערכין פרק המוכר שדהו (דף לא.) המוכר בית בערי חומה אינו מונה אלא משנה שמכרה לו שנאמר עד מלאת לו שנה תמימה [ויקרא כה] כשהוא אומר תמימה להביא חדש העבור והאי מוכר בית בתחי ערי חומה כאומר שנה אחת מיום זה הוא דמשעת מכירה הוא מונה ואפי' הכי טעמא דרבי רחמנא הא לאו הכי מונה שנים עשר חדש ולא חדש העיבור וכתב עוד ז"ל דלפי זה לא תתן בפרק השואל (ב"מ דף קכ.) המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר באומר שנה זו או השנה הוא דלעולם יש לו לשוכר חדש העבור מיהו לא משכחת לה שיהו לו י"ג חדש אלא בעומד בראש השנה אבל בעומד באמצעה לא דאי אמר השנה או שנה זו אין לו אלא עד ראש השנה ואי אמר שנה אחת מיום זה אינו מונה אלא י"ב חודש מיום ליום אלו דבריו ז"ל. ואינן נראין לי דודאי עיקר חדושיה דתנא לומר דכשנה מעוברת יש לו לשוכר שנשה עשר חדש ואם אמרת דלא משכחת לה אלא בעומד בראש השנה כל כי האי גוונא הוה ליה לתנא לפרושי ולא למתסם ולמסקא דיניה דנתעברה לשוכר ולא משכחת לה אלא באורחא דחיקתא. לפיכך נראה לי דנודר ושוכר כל שקדם נדר ושכירות לחדש העבור ואמרו שנה אחת מיום זה מונין שלשה עשר חדש ואחיא מתניתין דפרק השואל כפשטה. וכי תימא אם כן תקשי ליה להיא דערכין לאו ראיה היא כלל שאילו היה תנאי בין מוכר לנוקח בשנה מעוברת לומר אם לא תגאל מיום זה לשנה אחרת יהא חלוט אין הכי נמי דלהביא חדש העיבור לא הוה צריך רבויא אבל הכא אין מוכר ונוקח מתנין כלל אלא תורה היא שפסקה להכי זמן בכל הנשים שאם לא יגאל עד שנה יהא נחלט לכך אם לאו רבויא הוא אמינא דתורה זמן מ' פסקה לכל הלוקחין דהיינו י"ב חדש דהוי שנה ברוב שנים והרי אתה רואה ברים פרקין דדמי דאפי' בעומד בשנה מעוברת ואמר השנה דאי לאו דאשמועינן תנא הוא אמינא הלך אחר רוב שנים דלא אית בהון עיבור וכל שכן התורה שלא דברה על שנה ידועה דאי לאו רבויא הוא אמינא דשנה ברוב שנים קאמר להכי אצטריך רבויא. כן נראה לי. ואני תוכך עוד לומר דאפי' בנדר שנה אחת סתם אסור בעבורה דמסתמא שנה זו משמע ואי פשע נמי קרוב אני לומר דאין לו תשלומין דמהשתא מיל נדריה ויתבאר ממה שכתבתי ברש מכילתין [נ:] גבי כל תאחר דעזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני מזיר הוה ליה מזיר וכו': עד

הגשמים סבירא להו לרבנן דלעפויי קאמי ורשב"ג סבירא לי' דאפי' בכי הא מוקמינן ליה אדיבה דלא דייקי אינשי בין גשם לגשמים. וכי תימא אי בשאין להתפלאו זמן קבוע עד שיגיע זמנו קאמר וכדכתיבנא כי אמר עד הקליר אמאי מיתסר עד שיתמילו העם לקבור הוה לן למימר עד שיגיע זמן הקליר אע"פ שאין קוברין עדיין דהא כי היכי דאין להתפלאו זמן קבוע הא"ג אין קבע לאתמלאו והוה ליה כעד הגשם לאו קושיא היא דבגשם משום דידעינן זמנה של רביעה וכדתניא בסמוך אזלינן בתריה אבל קליר לא ידעינן זמניה שהכל הוא לפי האדלות שיש מבכרות ויש מאחרות הילכך כיון דלא ידעינן זמנה על כרחין אית לן למיזל אחר קליר ממש. כנ"ל: **מיתיבי וכו' בכירה לראשונה בשלשה כו.** במרחשון: **אפילו.** אחרונה: **אין היחידים מתענין.** תלמידי חכמים המתענין ומתפללין על הגשמים כדתנן בפ"ק דתענית (ד' י.) התמילו היחידים מתענין: **לשאול.** ותן טו"מ בברכת השנים: **להתענות.** אם לא ירדו: **לנודר.** שאם נדר עד הגשמים אסור עד רביעה שניה דסתם גשמים רביעה שניה משמע שאין מקדמת ולא מאחרת: **כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אסור מונה להם רביעה ראשונה ושניה כמאן כר' יוסי.** דאמר בי"ז ובכ"ג דאילו לר"מ ליכא ז' ימים בין ראשונה לשניה ואילו לר' יהודה איכא טפי. ורשב"ג לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא קפידנא בנודר בירידת גשמים כלל אלא בזמנן אלא לדידכו נהי דקפדיתו בירידה ממש אודו לי מיהת דאע"פ שהתחלת ירידתן היתה מתחלת רביעה ראשונה ולא פסקו אפי' הכי אודו לי דכיון שנמשכו עד רביעה שניה תורת רביעה שניה עליהן ושלים ליה זמן נדריה. וקס"ד דבנודר עד הגשם עסקי' דהכי הוה אורחייהו דאינשי ואם איתא לדר' זירא דאמר דנעד הגשם כולהו מודו דעד שיגיע זמן קאמר להו רשב"ג אודו לי אפי' לא ירדו כלל כיון דכי נדר עד הגשם אמר והגיע זמנה של רביעה שניה לכולי עלמא בעד שיגיע זמן קני אבל הכא במאי עסקינן דאמר עד הגשמים. ומתרלינן ההוא דאמר עד הגשמים כלומר אי אמר עד אחרים פירשו דמעיקרא ר' זירא ה"ק מחלוקת כלומר כי אפליגו במתני' ומיהו לכ"ע עד רביעה שניה מתסר למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא כי אמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר דהיינו רביעה לראשונה למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא וכי אמר מחלוקת כאילו אמר לא שנו ומקשינן עליה מדרשב"ג דאמר אתה מונה כהן רביעה לראשונה ושניה אלמא אפי' אמר עד הגשם דקס"ד דנהכי עסקינן מיתסר עד רביעה שניה ומפרקינן ההוא דאמר עד הגשמים: **מתני' קונם יין שאני טועם לשנה ונעבורה השנה אסור כה ובעבורה.** כגר כתבתי למעלה [ס: ד"ה אסור] דעיקר רבותיה דתנא דאפי' נודר מתחילת השנה כיון דאמרינן שנה אחת קתסר אין שנה אחת סתם אין חדש העיבור בכלל אע"פ שאותה שנה שנדר בה מעוברת שהרי אם לא נהג באסורו שנה זו אבל באומר שנה אחת סתם אין לו לעשות כן בתחילה לאיכא בל תאחר כיון שאם איחר משלם לשנה אחרת הרי לא הוקבע נדרו בשנה זו שהיא מעוברת הילכך אפי' קיים אותה שנה זו אין חדש העיבור בכלל. והוסיף עוד הרשב"ם ז"ל דאפי' באומר שנה אחת מיום זה אין חדש העיבור בכלל והביא ראיה מדתנן בערכין פרק המוכר שדהו (דף לא.) המוכר בית בערי חומה אינו מונה אלא משנה שמכרה לו שנאמר עד מלאת לו שנה תמימה [ויקרא כה] כשהוא אומר תמימה להביא חדש העבור והאי מוכר בית בתחי ערי חומה כאומר שנה אחת מיום זה הוא דמשעת מכירה הוא מונה ואפי' הכי טעמא דרבי רחמנא הא לאו הכי מונה שנים עשר חדש ולא חדש העיבור וכתב עוד ז"ל דלפי זה לא תתן בפרק השואל (ב"מ דף קכ.) המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר באומר שנה זו או השנה הוא דלעולם יש לו לשוכר חדש העבור מיהו לא משכחת לה שיהו לו י"ג חדש אלא בעומד בראש השנה אבל בעומד באמצעה לא דאי אמר השנה או שנה זו אין לו אלא עד ראש השנה ואי אמר שנה אחת מיום זה אינו מונה אלא י"ב חודש מיום ליום אלו דבריו ז"ל. ואינן נראין לי דודאי עיקר חדושיה דתנא לומר דכשנה מעוברת יש לו לשוכר שנשה עשר חדש ואם אמרת דלא משכחת לה אלא בעומד בראש השנה כל כי האי גוונא הוה ליה לתנא לפרושי ולא למתסם ולמסקא דיניה דנתעברה לשוכר ולא משכחת לה אלא באורחא דחיקתא. לפיכך נראה לי דנודר ושוכר כל שקדם נדר ושכירות לחדש העבור ואמרו שנה אחת מיום זה מונין שלשה עשר חדש ואחיא מתניתין דפרק השואל כפשטה. וכי תימא אם כן תקשי ליה להיא דערכין לאו ראיה היא כלל שאילו היה תנאי בין מוכר לנוקח בשנה מעוברת לומר אם לא תגאל מיום זה לשנה אחרת יהא חלוט אין הכי נמי דלהביא חדש העיבור לא הוה צריך רבויא אבל הכא אין מוכר ונוקח מתנין כלל אלא תורה היא שפסקה להכי זמן בכל הנשים שאם לא יגאל עד שנה יהא נחלט לכך אם לאו רבויא הוה אמינא דתורה זמן מ' פסקה לכל הלוקחין דהיינו י"ב חדש דהוי שנה ברוב שנים והרי אתה רואה ברים פרקין דדמי דאפי' בעומד בשנה מעוברת ואמר השנה דאי לאו דאשמועינן תנא הוא אמינא הלך אחר רוב שנים דלא אית בהון עיבור וכל שכן התורה שלא דברה על שנה ידועה דאי לאו רבויא הוה אמינא דשנה ברוב שנים קאמר להכי אצטריך רבויא. כן נראה לי. ואני תוכך עוד לומר דאפי' בנדר שנה אחת סתם אסור בעבורה דמסתמא שנה זו משמע ואי פשע נמי קרוב אני לומר דאין לו תשלומין דמהשתא מיל נדריה ויתבאר ממה שכתבתי ברש מכילתין [נ:] גבי כל תאחר דעזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני מזיר הוה ליה מזיר וכו': עד

מיתיבי [6]איזוהי זמנה של רביעה הבכירה בג' בינונית בשבעה אפילה בעשרים ושלשה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה רבי יוסי אומר [7]בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובחודש בסליו וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא [8]רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה כמאן כרבי יוסי [9]דהוא דאמר עד הגשמים: **מתני'** [10]קונם יין שאיני טועם לשנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה [11]עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון: **גמ'** אלמא סתמא דאדר דקאמר ראשון הוא לימא מתני' רבי יהודה היא דתניא אדר הראשון כותב אדר הראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר [12]אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין אמר אביי אפילו תימא ר"מ [13]הא דידע דמעברא שתא הא דלא ידע והתניא

[1] איזוהי זמנה של רביעה הבכירה בג' בינונית בשבעה אפילה בעשרים ושלשה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובחודש בסליו וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה כמאן כרבי יוסי דהוא דאמר עד הגשמים: **מתני'** קונם יין שאיני טועם לשנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון: **גמ'** אלמא סתמא דאדר דקאמר ראשון הוא לימא מתני' רבי יהודה היא דתניא אדר הראשון כותב אדר הראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין אמר אביי אפילו תימא ר"מ הא דידע דמעברא שתא הא דלא ידע והתניא

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא תענית פ"ב] תענית ו. ע"ב, ב) [תוספתא סס תענית סס ע"ש], ג) ס"ל סנ, ד) [תוספתא מגילה פ"ב].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ואמר ר' זירא לנודר דהנודר אסור עד זמן כל"ל ותיכות בין עד הגשם בין עד הגשמים נמחק: (ב) ד"ה ואמרינן וכו' דאפי' רשב"ג דמיקל הכא:

מוסף רש"י

הבכירה. לראשונה, ולקמן מפרש למאי אלמא נעבו, יוכיח יש בו ג' זמני גשמים (תענית ו.). אפילה. אחרונה, כמו (שמות טו) כי אפילה הנה (תענית ו.). בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה. בכירה בג' במרחשון ובינונית בי"ז ואפילה בכ"ג, וכולהו הני אלמא יורה קרי לה (שם). אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו. דאמרינן בפמוך אליבא להתענות, והואיל יוחן אליבא בגשם חדש הוא אין ליחידים להתענות, יחידים, חסידים (שם). ראשונה לישאל. לשאול מכאן ואילך ותן טל ומטר (שם). שלישית להתענות. אם לא ירדו גשמים עד זמן רביעה אליבא אמיתי פעם אחת מתענין היחידים שני וחמישי ושני (שם). שירדו שבעה ימים זה אחר זה. שירדו גשמים עכשיו ולא פסקו עד יום שביעי וירדו ז' ימים זה אחר זה (שם). כר' יוסי. דאלימא לר' יוסי הכי הוו כין רביעה לראשונה ושניה לו שניה ושליטים, דלראשונה בי"ז ושניה בכ"ג דהיינו ז' ימים עם שנים ימי רביעה, ומכ"ג עד כ' ז' ימים כלא יוסי רביעה אחרונה, דלמולהו תנאי לא הוי הכי, דלר"מ דאמר לראשונה בג' ושניה בז' דאמר לראשונה בי"ז ושניה בכ"ג דהיינו ז' ימים עם שנים ימי רביעה, ומכ"ג עד כ' ז' ימים כלא יוסי רביעה אחרונה, דלמולהו תנאי לא הוי הכי, דלר"מ דאמר לראשונה בג' ושניה בז' דאמר לראשונה בי"ז ושניה בכ"ג דהיינו ז' ימים עם שנים ימי רביעה, ומכ"ג עד כ' ליכא כין זו לזו אלא אחרונה ימים, כין שניה לשליטת יש ז' ימים, ולר' יוחנן בין לראשונה לשניה י' ימים אבל כין שניה לשליטת יש ז' ימים (שם).

פירוש הרא"ש

הבכירה בג' כו'. וכולם במרחשון: היחידים. ת"ח שמיוחדים מתענים: רביעה ראשונה לשאול. שלא מתפללין ותן טל ומטר מן הגלות: שלישית להתענות. אם לא ירדו גשמים: אמר ר' זירא לנודר. כדאמרי' נמתני': ואמרינן עלה כו'. מייתי ראיה לאף לרשב"ג נמי זמן רביעה שניה בכל ענין דסלקא דעתך דאיירי אף בשאמר עד הגשם: כמאן כר' יוסי דאמר ראשונה בי"ז ושניה בכ"ג. והא דמגרך רשב"ג ירידת רביעה שניה לאו לנודר אלא שמאו אסור להלן בשבלי הרשות. ומשני הכא דאמר עד הגשמים: נמ' אדר הראשון כותב. כשטרות ונגיעין אדר הראשון: הא דידע דמעברא. כשהוא יודע שהיא מעוברת סתם אדר שני משמע וכל כותבי שטרות מכירין בעבור השנה הילכך כותבין אדר סתם ומתני' כשלא ידע בעבורה:

עין משפט נר מצוה

לו א ב מיי' פ"י מהל' מדרש הלי' יא טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' יח: לז ג מיי' שם הלי' ד סמג לאוין רמב טוש"ע שם סעי' ז: לח ד מיי' שם הלי' ו טוש"ע שם סעי' ח וש"ס: לט ה טוש"ע אה"ע סי' קכו סעי' ז בהג"ה וטוש"ע חו"מ סימן מג סעי' כח: מ ו מיי' פ"י מהל' נדרים הל"י ג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' ח [עטור או"ח סי' מכח]:

תוספות

מיתיבי איזהו זמנה של רביעה. כלומר לראשונה בכלשה במרחשון בינונית כו' אפילה פירוש אמרונה [כב"ג] רבי יהודה אומר כו' אין היחידים מתענין. בפ"ק דתענית (דף י.) מפרש מאן יחידים רבנן מתענין ומתפללין שיורדו גשמי: רביעה לראשונה לשאול. לומר ותן טל ומטר אלא בגולה ובגולה כמו אנן אין שואלין עד ששים בתקופה: להתענות. אם לא ירדו: אלא שניה. למה החכרה ואמר רבי זירא לומר שאם נדר עד הגשמים שניה קאמר ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא כו' וקשה לרבי זירא דאמר דברי הכל בין ת"ק בין רשב"ג דעד הגשם רביעה לראשונה קאמר והכא אומר עלה אתה מונה בהם בתוכן שבעה ימים וברבי יוסי דאמר לעיל ביי"ח בכ"ג דליכא אלא שבעה ימים ביניהם [וברבי זירא] נמי אמר דשניה לנודר דמשמע הנשמא דהכל שניהו לנודר אף היכא דאמר עד הנשם. ומאני דאמר עד הגשמים וא"ת בגשמים שירדו אלא אם כן אמר מתני' נקט גשמים שירדו והא אף אמתני' תנן עד שיגיע זמן של רביעה שניה וי"ל דנקט ירדו בשביעי רביעה לראשונה דלמפרס בפ"ק דתענית (דף י.) לענין להלן בשבלי הרשות שהותרו בשירדו דוקא דאלא ירידה ולא לא הותרו: אסור בה ובעיבורה. עד סופה בעיבורה הוי בכלל שנה ושנה: ר' יהודה אומר אדר ראשון כותב סתם אדר שני כותב תניין. וכו' יהודה: הא דידע דמעברא שתא. דאלא קרי לאדר שני סתם ומתני' בשאינו יודע בעיבורה עד אדר ואדר ראשון מיקרי אדר:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com